elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Pszichológus a tárgyalóteremben – Jogok és kötelezettségek

Dr. Rónay Zoltán

Négy érintett törvény

- a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.)
- az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.)
- a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.)
- a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.)

Be.

- Ha a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges
- Ha tizennyolcadik életévét be nem töltött személy részvétele szükséges - igazságügyi pszichológus szakértő jelenléte előírható

Be.

- Ha a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges
- Ha tizennyolcadik életévét be nem töltött személy részvétele szükséges - igazságügyi pszichológus szakértő jelenléte előírható
- Részvétel kötelező
  - Ha az idézett szakértő az idézés ellenére nem jelenik meg, és ezt előzetesen, mihelyt az akadály a tudomására jut, haladéktalanul nem menti ki, vagy ha ez már nem lehetséges, az akadály megszűnése után nyomban, alapos okkal nem igazolja,
    - rendbírsággal (húszezer forinttól egymillió forintig) sújtható,
    - az okozott bűnügyi költség megtérítésére kell kötelezni

Be.

- Kirendelés (nyomozó hatóság, ügyészség, bíróság) – fontos okból felmenthető
- A szakértő kizárása
  - ➢ Szakértőként nem járhat el,
    - aki az ügyben tanúként, vagy tanú segítőjeként vesz vagy vett részt,
    - akitől elfogulatlan szakvélemény egyéb okból nem várható.
  - ➢ A szakértő a vele szemben felmerült kizárási okot köteles a kirendelőnek haladéktalanul bejelenteni.
  - ➢ A szakértő kizárásáról az eljáró bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság határoz.
  - ➢ A tanú vallomástételének akadályára vonatkozó rendelkezések a szakértőre is értelemszerűen irányadók.

Be.

- A szakértői kötelezettség megszegésének következményei
  - A szakértő rendbírsággal sújtható és őt az okozott bűnügyi költség megtérítésére kell kötelezni, ha
    - a közreműködést vagy a véleménynyilvánítást a megtagadás következményeire történt figyelmeztetés után jogosulatlanul megtagadja,
    - a szakvélemény előterjesztésére rendelkezésére álló határidőt elmulasztja, vagy
    - egyéb kötelezettségét megszegi és ez az eljárás elhúzódását eredményezi.
- Ha a szakértő a tanú vallomástételének valamely akadályára hivatkozva tagadja meg a véleményadást, az ezt elutasító határozat elleni jogorvoslat elbírálásáig nem kötelezhető közreműködésre.

Be.

- A tanú
  - ➢A bizonyítandó tényről tudomása lehet
  - ➢Tanúzási kötelezettség (akadályozás tilalma)
    - tanú rendbírsággal sújtható vagy **elővezetése** rendelhető el,
    - az okozott bűnügyi költség megtérítésére kell kötelezni,
    - testi kényszer a tanúval szemben alkalmazható
  - ➢A vallomástétel akadálya
    - a vallomástétel tilalma és
    - a vallomástétel megtagadása
    - figyelembe kell venni
    - az ennek ellenére kihallgatott tanú vallomása bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe.

Be.

- A vallomástétel tilalma
  - ➢ Védő, egyházi személy, minősített adat gazdája stb.
- A vallomástétel megtagadása (sok más ok mellett)
  - ➢ Aki foglalkozásánál vagy közmegbízatásánál fogva titoktartásra köteles, a tanúvallomást **megtagadhatja**, ha a tanúvallomással a titoktartási kötelezettségét megsértené, kivéve, ha jogszabályban meghatározottak szerint
    - ez alól az arra jogosult felmentette, vagy
    - a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság kérése alapján a titoktartási kötelezettség alá eső adat továbbítása az adatkérés keretében megkeresett szervezet számára kötelező
  - A titoktartási kötelezettség a jogszabályban meghatározott ideig áll fenn, ha a tanú az alól nem kapott felmentést.
  - Az akadály az annak alapjául szolgáló jogviszony megszűnése után is fennmarad

Be.

- A tanúvallomás megtagadásának jogszerűségéről az eljáró bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság határoz.
- Az elutasító határozat ellen halasztó hatályú jogorvoslat
- jogszerűen megtagadás:
  - további kérdés hozzá nem intézhető
  - nem szembesíthető
- Dönthet úgy, hogy vallomást kíván tenni.
- A tanúzási figyelmeztetés
  - megtagadás lehetőségére
  - igazmondásra
  - büntetőjogi következményekre

Pp.

- A tanú, a kirendelt szakértő, az kötelesek közreműködni a bizonyítás felvételében
  - felmerült költségeik megtérítésére
  - szakértő megfelelő díjazásra is.
- Aki kötelezettségét megszegi anélkül, hogy azt – az ok valószínűsítése mellett – alapos okkal előzetesen kimentette volna,
  - az okozott költségek megtérítésére kötelezi,
  - pénzbírsággal sújthatja,
  - elrendelheti az elővezetését,
  - csökkentheti a díját (szakértő),
  - értesítheti a mulasztásról elöljáróját, vezetőjét, munkáltatóját.
- Utólagos kimentés

Pp.

- Szakértő
  - ha a jogvita kereteinek a meghatározásához vagy a perben jelentős tény megállapításához, megítéléséhez különleges szakértelem szükséges
  - Kirendelt (igazságügyi)
  - Magán (a fél indítványára)

- A bíróság a kirendelt szakértőt a kirendelés alól hivatalból felmenti, ha
  - nem jogosult eljárni
  - az eljárását más fontos ok akadályozza,
  - ha valamely tanúzási képtelenséggel egyező okból nem nyilváníthat véleményt, illetve a véleménynyilvánítást a bíróság határozata szerint alappal megtagadta

Pp.

- A tanú
  - Tanúzási képtelenség
  - A tanúvallomás megtagadása
    - A tanúvallomást megtagadhatja:
    - aki hivatásánál fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomással titoktartási kötelességét sértené meg, kivéve, ha az érdekelt e kötelesség alól felmentette
  - a mentesség az annak alapjául szolgáló viszony megszűnése után is fennmarad
  - a tanút mentességére meghallgatása előtt, illetve mihelyt a mentesség kiderül, figyelmeztetni kell
  - ha a mentességére történő alapos hivatkozása ellenére vallomásra kötelezik, vagy nem figyelmeztetik, a tanú vallomása bizonyítékként nem vehető figyelembe
  - A megtagadás okát a bejelentéssel egyidejűleg elő kell adni és egyben valószínűsíteni kell.

Pp.

- a bíróság határoz
- kötelezés esetén halasztó hatályú fellebbezés
- figyelmeztetés a hamis tanúzás következményeire
- a tanú adatainak zártan kezelését kérheti

- A tanú a meghallgatásakor a birtokában lévő feljegyzést, okiratot, a bizonyításnál felhasználható egyéb tárgyait, illetve azoknak a peres ügyre vonatkozó részét köteles a bíróság felhívására megtekintés végett bemutatni, kivéve, ha azt perben nem álló harmadik személy nevében tartja birtokában
- A bíróság szükség esetén elrendelheti ezek másolatának, kivonatának az iratokhoz történő csatolását.

- A tanúnak igénye lehet a megjelenésével szükségképpen felmerült költségek megtérítésére. Erre a tanút meghallgatása után figyelmeztetni kell.

Pp.

- A meghallgatás során mindvégig kiemelt figyelmet kell fordítani a tanú személyhez fűződő jogainak, így különösen **emberi méltóságának védelmére**. A bíróság a tanúval szemben tiszteletlen magatartást tanúsító vagy ilyen hangnemet használó személy részéről ismételt esetben további kérdések feltételét megtiltja vagy a közvetlen kérdezés jogát megvonja.
- Az elnök a tanú meghallgatását indítványozó fél kérelmére engedélyezheti, hogy a tanúhoz először a meghallgatást indítványozó fél intézzen közvetlenül kérdéseket, majd – az ellenérdekű fél ilyen tartalmú kérelme esetén – az ellenérdekű fél. Ez esetben a feleket követően az elnök, valamint a tanács többi tagja jogosult a tanúhoz kérdéseket intézni.

Ákr.

- A hatóság biztosítja a tanú és a szakértő számára is, hogy jogaikat és kötelezettségeiket megismerhessék, és előmozdítja az ügyféli jogok gyakorlását.
- A jóhiszeműség elve és a bizalmi elv a tanút és a szakértőt is terheli
  - jóhiszemű eljárás
  - a többi résztvevővel együttműködés
  - a hatóság megtévesztésének vagy a döntéshozatal, illetve a végrehajtás indokolatlan késleltetésének tilalma
- A jóhiszeműség vélelmezendő (a rosszhiszeműséget a hatóságnak kell bizonyítania)
- Zárt adatkezelés kérhető (gyermekvédelem!!!)
- A hamis véleményadás jogkövetkezményeire figyelmeztetés
- Egyebekben az igazságügyi szakértőkről szóló törvény

Ákr.

- A tanú
  - tanúvallomást tételi kötelezettség
  - tanúként nem hallgatható meg
  - védett adatnak minősülő tényről az, aki nem kapott felmentést a titoktartás alól.
  - ide sorolható a szakmai titoktartás is*

**A tanú a vallomástételt megtagadhatja, ha*

- *bármelyik ügyfél Ptk. szerinti hozzátartozója (a továbbiakban: hozzátartozó),*
- *vallomásával saját magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná,*
- *a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló törvény szerinti médiatartalom-szolgáltató információt átadó személy kilétét felfedné, vagy*
- *diplomáciai mentességben részesülő személy.*

Kp.

- A Pp. szerint

Köszönöm a figyelmet!

Rónay Zoltán

e-mail: ronay.zoltan@ppk.elte.hu